

ПРЕДГОВОР

Настоящият брой на *Studia Literaria Serdicensia* съдържа част от докладите от съвместна българо-сръбска конференция проведена на 15 юни 2022 г. онлайн, по проект, финансиран по рамкова спогодба между БАН и САНИ, между Института за литература на БАН и Византоложкия институт на САНИ. Проектът на тема: „Българо-сръбски книжовни и културни връзки в контекста на византийската цивилизация“ беше втори тригодишен проект в рамките на 2017–2022 г., с координатори от българска страна доц. д-р Радослава Станкова и от сръбска страна д-р Сърджан Пириватрич.

Темата на проекта обхваща различни области на медиевистиката – история, изворознание, книжовно и културно наследство, история на изкуството и др. Проблематиката на изследваните проблеми беше концентрирана върху значителното влияние на византийския културен модел върху българи и сърби през Средновековието. Освен това проучванията се съсредоточиха върху двустранните политически и културни взаимоотношения между Сърбия и България през посочения период.

Задачата беше да се насочат търсенията към по-слабо проучени факти и да се детайлизират представите за българо-сръбските взаимоотношения в периода XIII–XVII в., което представят и поместените в този сборник статии, резултат от работата по проекта. В някои от публикуваните тук текстове е обърнато специално внимание на книжовните центрове в Сърбия и България, на ролята на манастирската общност на Света гора за византийско-славянската православна общност, на дипломатическите отношения между византийските императори и южнославянските владетели, на общите южнославянски и балкански култове и др.

Основната цел на проекта беше да се изследват взаимовръзките между двете съседни държави в културен, книжовен и историографски аспект през Средновековието, да се очертае значителното влияние на византийския културен модел върху южните славяни, като в центъра на проучванията бъде поставен специфичният византийско-славянски цивилизационен кръг от теми и проблеми.

Настоящият брой на периодичното издание на Института за литература при БАН е предхождано от два сборника от сръбско-български конференции, организирани от двата института: „България и Сърбия в контекста на византийската цивилизация. Сборник статии

от българо-сръбски симпозиум 14–16 септември 2003 г.“ (Академично издателство „Марин Дринов“, София, 2005) и „Зборник радова Византолошког института“, кн. 46 (Белград, 2009).

Статиите в изданието доразвиват и разработват идеите и темите от предходните сборници, но и поставят в изследователския обектив нови първични източници и нови проблемни полета. Във фокуса на вниманието е византийската цивилизация и култура в течение на цялото Средновековие (IX–XIV в.) и в пост-византийския период (XV–XVII в.), и рецепцията на моделите в южнославянските култури и литератури. Разгледани са политическите рамки, в които се развива българо-сръбската социо-културна общност, като фактор за възможни културни влияния. Привлечени са неизследвани извори от богослужебната и извънбогослужебната книжнина (преводна и оригинална) при сърби и българи в условията на обща и на самостоятелна църковна организация. Анализирани са нови преводи от малко известни византийски автори, в техните редакции и преработки. В статиите са застъпени широк кръг оригинални и преводни произведения от различни жанрове – аскетични сборници, химнография, риторика, диетологични календари, писмовници, дамаскини и др., свързани с различни книжовни средища в рамките на Сърбия и България и извън тях (като Света гора, Синай и други средища на християнски монашески общности през Средновековието). Потърсени са връзките и общия византийски културен и книжовен модел, оказал формираща роля за развитието на двете балкански християнски литератури. Въз основа на детайлен анализ и привличане на множество ръкописни източници се стига до научни заключения, очертаващи нови хоризонти за бъдещи изследвания. В центъра на вниманието в две от статиите на сръбските колеги са поставени книжовния център в Сер и личността на големия средновековен майстор на ораторската проза Григорий Цамблак – автор, присъстващ в историята на няколко литератури. Разгледани са и интересни социо-културни проблеми, извлечени като данни от конкретни ръкописи.

В сборника не са публикувани като статии всички доклади прочетени на проведената онлайн конференция, затова тук прилагаме програмата ѝ.

Радослава Станкова

Институт за литература при БАН

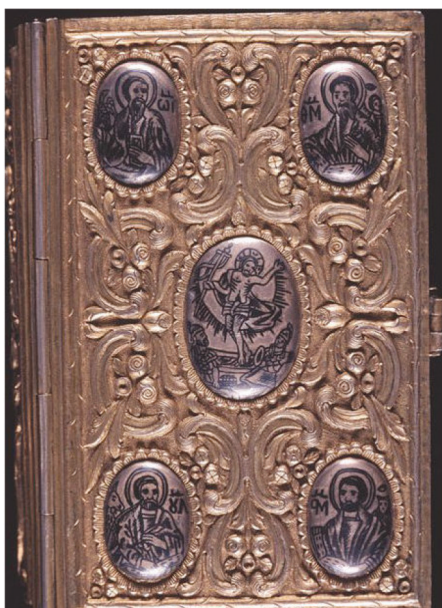
**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ЛИТЕРАТУРА**

**ВИЗАНТОЛОШКИ ИНСТИТУТ
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ**

**СЪВМЕСТНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
на тема**

**БЪЛГАРО-СРЪБСКИ КНИЖОВНИ И КУЛТУРНИ ВРЪЗКИ
В КОНТЕКСТА НА ВИЗАНТИЙСКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ**

15 юни 2022 г.

ПРОГРАМА

11.00 ч. българско време (10.00 сръбско време)

откриване на конференцията

председател: доц. Радослава Станкова

11.05 (10.05) Срђан Пириватрић, Политички оквири српско-бугарских културних и књижевних веза у контексту византијске цивилизације.

11.25 (10.25) Анисава Милтенова, *Capita de temperantia et virtute* от Исихий Синаит (CPG 7862) в български и сръбски ръкописи.

11.45 (10.45) Милена Давидовић, Српски скрипторијум у Серу и српско-ромејски политички и црквени односи.

12.05 (11.05) – 12.15 (11.15) дискусија

ВТОРО ЗАСЕДАНИЕ

председател: проф. Ирена Шпадијер

12.15 (11.15) Нина Гагова, Една съставителска концепција в јужнославјанските владетелски флорилегии XIV–XV в.

12.35 (11.35) Мая Петрова, Пълните преписи на Летовника на Георги Амартол – археографски бележки върху запазените преписи.

12.55 (11.55) Ана Стойкова, Разказът за намирането на св. Кръст в јужнославјанската ръкописна традиција.

13.15 (12.15) – 13.30 (12.30) дискусија

13.30 (12.30) – 15.00 (14.00) обедна пауза

ТРЕТО ЗАСЕДАНИЕ

председател: проф. Анисава Милтенова

15.00 (14.00) Ирена Шпадијер, Пролози јужнословенских житија: Теодосије Хиландарац и патријарх Јевтимије.

15.20 (14.20) Милка Радуловић, О пролошким житијима Светог Симеона и Светог Саве у преписима трновског и српског превода пролога (прилог).

15.40 (14.40) Диљана Радославова, Архаичните преводи на Дамаскин-Студитовото *Съкровище*. Имало ли е сръбски?

16.00 (16.20) Ирина Кузидова-Караджинава, За някои възможни употреби на диетологичните календари в јужнославјански контекст

16.20 (15.20) – 16.30 (15.30) дискусија

ЧЕТВЪРТО ЗАСЕДАНИЕ

председател: Срђан Пириватрић

16.30 (15.30) Ирена Плаовић, Реторички портрет Григорија Цамблака.

16.50 (15.50) Радослава Станкова, Видинската и сръбската служби за света Петка Търновска (Параскева Епиватска) в българската и сръбската книжнина през XV–XVII век.

17.10 (16.10) Деница Петрова, Анисава Милтенова, Сръбски епистоляр в препис от първите десетилетия на XVI век.

17.30 (16.30) Станоје Бојанин, Листа нерадних дана у Горажданском псалтиру с последовањем из 1521. године

**17.50 (16.50) – 18.00 (17.00) дискусија
закриване на конференцията**